

**Een archeologisch inventariserend
veldonderzoek (IVO) door middel van
bureau-onderzoek en grondboringen in
de wijk Krakeel te Hoogeveen, gemeente
Hoogeveen (Dr.)**

H. Buitenhuis

ARC-Rapporten 2005-107

Groningen
1 november 2005
ISSN 1574-6887

Afbeelding 1 De ligging van het onderzoeksgebied.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding van het onderzoek

Naar aanleiding van het voornemen van de gemeente Hoogeveen tot herindeling en nieuwbouw van de wijk Krakeel is er besloten tot het laten uitvoeren een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO). Het bureau Ecoreest te Zuidwolde heeft opdracht gekregen tot onderzoek van de bodemkwalitatieve aspecten van het gebied. Om de archeologische aspecten van dit onderzoek te inventariseren heeft bureau Ecoreest opdracht gegeven aan ARC bv (Archaeological Research & Consultancy) tot het uitvoeren van een archeologische inventarisatie door middel van bureau- en bodemonderzoek. Daartoe zijn in samenwerking met Ecoreest op 7 juli 2005 boringen gezet in de wijk Krakeel. Het archeologisch bureau- en veldonderzoek is verricht door dr. H. Buitenhuis.

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied, de wijk Krakeel, is gelegen aan de westzijde van de plaats Hoogeveen (afb. 1 en 2). Het is een woonwijk daterend uit de jaren '60 van de vorige eeuw met woonhuizen, scholen en groenvoorzieningen, in de vorm van weiden en waterpartijen.

1.3 Objectgegevens

ARC-Projectcode	2005/148
Provincie	Drenthe
Gemeente	Hoogeveen
Plaats	Hoogeveen
Toponiem	Krakeel
Kaartblad	17D
Coördinaten	231.028/526.926
Type object	woonwijk
Type bodem	zand op kleileem
Geomorfologie	dekzandvlakte op grondmorene

1.4 Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is het vaststellen of er op het terrein archeologische resten aanwezig zouden kunnen zijn en van welke waarde en omvang. Daartoe is er bureauonderzoek verricht naar de te verwachten archeologische waarden. Het bodemonderzoek dient als test om het verwachtingsmodel te toetsen.

1.5 Werkwijze

1.5.1 Bureau-onderzoek

Voorafgaand aan het veldwerk is een bureaustudie verricht, waarbij de volgende bronnen zijn geraadpleegd:

- Archis (geautomatiseerd archeologisch informatiesysteem voor Nederland);
- bodemkundige Kaart van Nederland 1:50.000;
- geomorfologische Kaart van Nederland 1:50.000;
- historische kaarten.

1.5.2 Bodem-onderzoek

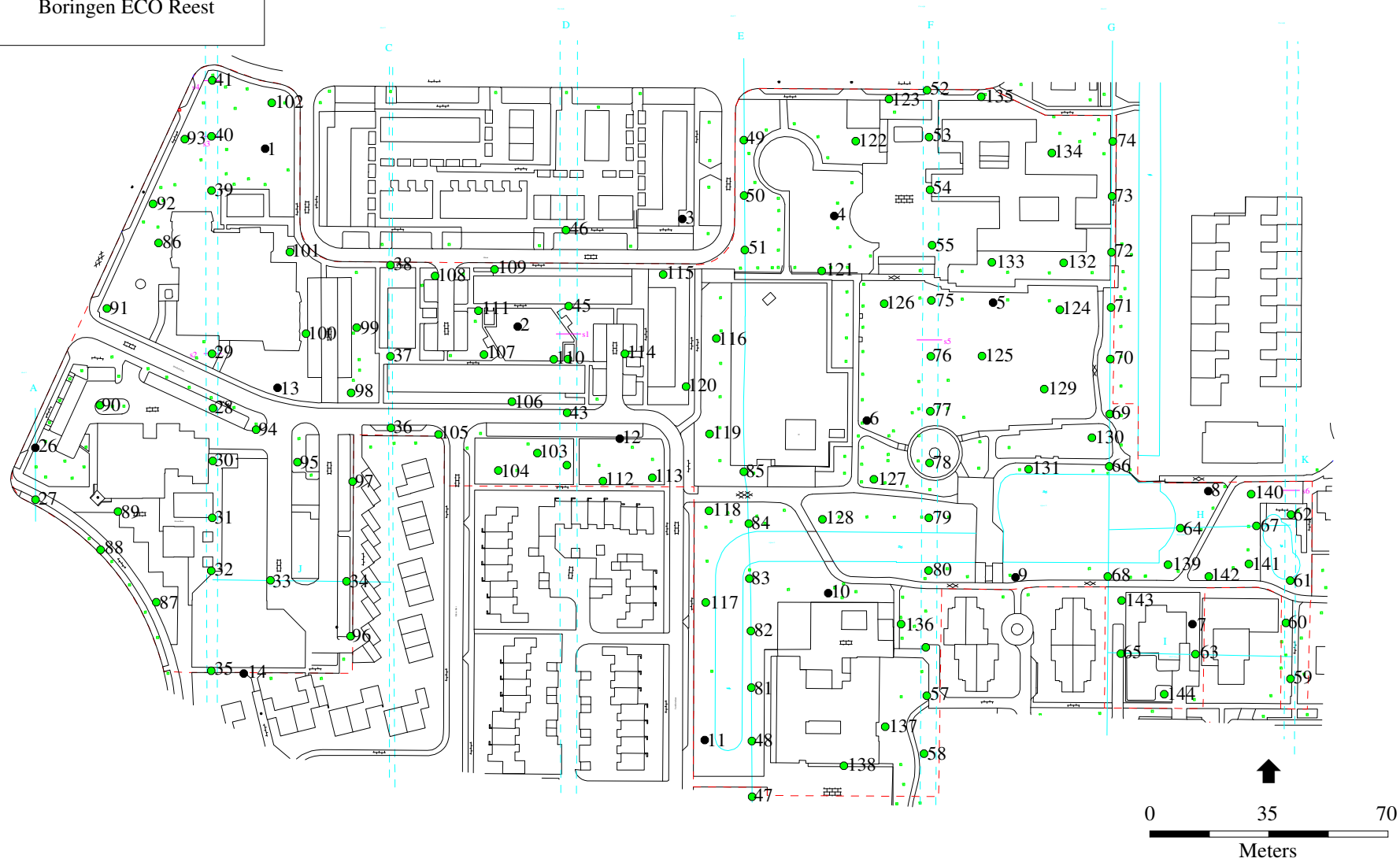
Om de doelstelling te kunnen verwezenlijken zijn op het onderzoeksterrein in totaal 30 boringen gezet ten behoeve van de archeologie (zie bijlage 1). Deze boringen zijn verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele, indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen (zie afb. 2).

De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven (en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot).

Voor het boren is gebruik gemaakt van een verlengbare edelmanboor met een diameter van 8 cm. Naast het boren is, voor zover mogelijk, een oppervlaktekartering uitgevoerd, bestaande uit het affopen van het terrein en het inspecteren van allerlei ontsluitingen waaronder molshopen. De vondstzichtbaarheid was slecht, doordat het terrein bestond uit grasvelden en perken in een woonwijk.

Legenda

- Boringen archeologie
- Boringen ECO Reest

Afbeelding 2 Boorpunten op het onderzoeksterrein. Kaart: B. Schomaker.

2 Resultaten

2.1 Historische situatie

De huidige situatie van het onderzochte terrein is een woonwijk met voorzieningen van winkels, scholen, kerk en groenvoorzieningen zoals grasvelden, waterlopen en vijvers. Deze wijk is ontstaan in de jaren '60 van de 20e eeuw. Daarvoor was het gebied open grond.

Hoogeveen is ontstaan uit een verveningsproject, gesticht in 1625 door de aankoop van 4000 morgen veengebied. De plaats Hoogeveen ontstond op het kruispunt van waterwegen. Buiten de plaats is het veen afgegraven en afgevoerd via wijken. Op de kaart van Kuypers uit 1867 van de plaats Hoogeveen (afb. 3)¹ is het gebied Krakeel duidelijk aangegeven met daarin de wijken (15e tot 18e wijk). Ook op het Minuutplan van 1832² is te zien dat dit gebied al is afgegraven.

2.2 Geomorfologische en bodemkundige situatie

Hoewel de geomorfologische³ en bodemkundige kaart⁴ van het gebied geen uitsluitsel geven omdat deze gegevens niet waren verzameld voordat de woonwijk is gebouwd, kan uit de geomorfologie en bodemopbouw van de aansluitende terreinen worden afgeleid, dat de wijk Krakeel gelegen is op een veenkoloniale ontginningsvlakte met mogelijk in lager gelegen delen enig veen of moerige gronden. De bodem wordt omschreven als ondiepe keileemgronden (Hn2s) mogelijk met veengrond (Zv2) of moerige grond (zWp).

2.2.1 Bekende archeologische waarden

Er zijn geen archeologische waarden voor het gebied bekend. Ten tijde van de bouw van de wijk is er geen onderzoek geweest. Ook zijn er in het verleden geen waarnemingen of vondsten van archeologische overblijfselen op het terrein of in de omgeving gedaan (afb. 4). Alleen iets ten zuidoosten van het gebied is er in het plangebied Buitenvaart II eerder onderzoek verricht waar een pingoruïne is onderzocht (Bijl 2000).

2.2.2 Verwachtingmodel

De archeologische verwachting van het onderzoeksterrein is volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW 2e generatie) middelhoog (zie afb. 4). Deze verwachting is gebaseerd op de geomorfologische ligging van het terrein, waardoor er potentieel prehistorische resten niet ver onder het oppervlak zouden kunnen worden aangetroffen. Als gevolg van de veenafgravingen zijn archeologische overblijfselen uit latere perioden niet meer aanwezig. Het graven van de wijken en het in gebruik nemen van de grond als landbouwgrond na de afgravingen zal tot verdere versterking hebben geleid.

¹www.atlas1868.nl

²www.woonomgeving.nl

³Geomorfologische Kaart van Nederland 1:50.000 blad 17/18 Beilen/Roswinkel.

⁴Bodemkundige Kaart van Nederland 1:50.000 blad 17 West.

2.3 Bodemopbouw

In de boringen ten behoeve van de archeologische inventarisatie bestaat de bodem, van onder naar boven, over het algemeen uit (zie bijlage 1, boringen 1–30):

- tot een diepte van 150 cm beneden maaiveld bevindt zich kleileem;
- op het keileem bevindt zich een laag van 10 tot 20 cm keizand. Hieruit is het leem uitgespoeld;
- op het keizand bevindt zich tot aan de bouwvoor matig fijn tot fijn zand. Een deel van dit zand heeft mogelijk als oorsprong dekzand dat tijdens de laatste ijstijd is afgezet, deels is het opgebracht zand. Het zand is echter zeker tot een diepte van 100 cm beneden maaiveld verstoord, hetgeen blijkt uit resten puin, baksteen, recent aardewerk en omhoog gewerkte brokken keileem (in de bijlage aangeduid als verrommeld).

De bodem zoals deze in de archeologische boringen is aangetroffen, is eveneens aangetroffen in de boringen ten behoeve van het milieu-onderzoek van Ecoreest (bijlage 1, boringen 31–78). Er kan worden geconcludeerd dat ná de veenafgravingen, de top van de onderliggende bodem bestond uit keizand en keileem, met daarop een dun pakket dekzand. In geen van beide lagen zijn sporen van enige bodemvorming aangetroffen

2.4 Vondsten

Tijdens het archeologische onderzoek zijn alleen vondsten in de boorkernen aangetroffen die dateren uit zeer recente tijd. Dit zijn resten van puin, baksteen en recent aardewerk.

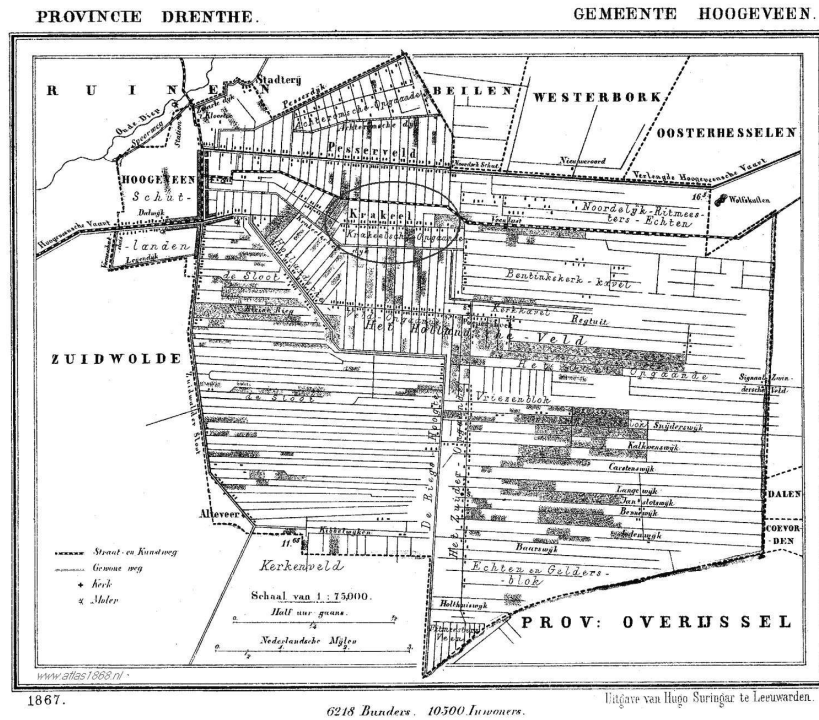
3 Conclusies

Het doel van het onderzoek was het vaststellen of er op het terrein archeologische resten aanwezig zouden kunnen zijn en van welke waarde en omvang. Deze vraag moet negatief worden beantwoord. De veenafgravingen hebben alle eventueel aanwezige resten uit historische periodes vernietigd. Prehistorische resten zouden op of in de top van het dekzand aanwezig kunnen zijn geweest, maar ook deze laag is verstoord, vermoedelijk tijdens de bouw van de huidige woonwijk. De kans om op of in het keileem archeologische resten aan te treffen is zeer gering.

4 Aanbeveling

Aangezien het bureau-onderzoek en het veldonderzoek uitwijzen dat de kans zeer gering is nog archeologische resten van waarde te vinden in het onderzoeksterrein Krakeel, is er met betrekking tot de archeologie geen bezwaar om de geplande activiteiten uit te voeren. Dit laat onverlet dat het mogelijk is toch archeologische overblijfselen van waarde aan te treffen. Dit dient dan onverwijld te worden gemeld aan het bevoegd gezag: dr. W.A.B. van der Sanden, provinciaal archeoloog te Assen.⁵

⁵Erfgoedhuis Drenthe, Stationsstraat 11 9401 KV, Assen, tel: 0592 - 305930.

Afbeelding 3 Historische kaart van Hoogeveen en de omliggende veenontginningen uit 1867. Uit: Gemeente Atlas van J. Kuyper, 1868.

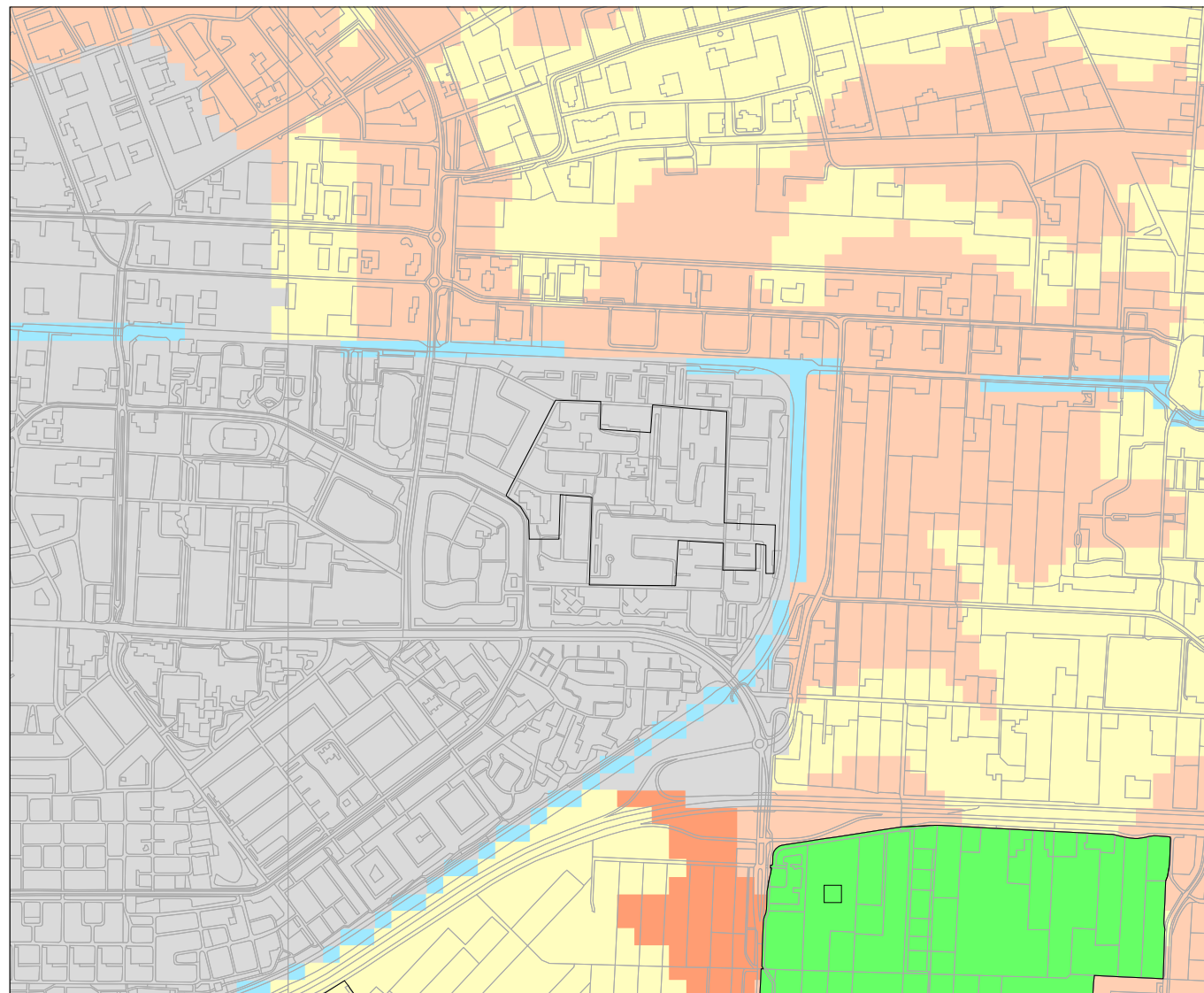
Literatuur

Bijl, B., 2000. *Een archeologische gebiedsverkenning (booronderzoek) in het plangebied "Buitenvaart II" te Hoogeveen, Provincie Drenthe*. Groningen (ARC-Publicaties 34).

24-10-2005

232694 / 528314

Legenda

- ONDERZOEKSMELDINGEN
  - WAARNEMINGEN
  - TOP10 ((c)TDN)
  - ONDERZOEKEN
- IKAW**
- zeer lage trefkans
  - lage trefkans
  - middelhoge trefkans
  - hoge trefkans
  - lage trefkans (water)
  - middelhoge trefkans (water)
  - hoge trefkans (water)
  - water
  - niet gekarteerd

0 500 m

ROB
ArchisII

229196 / 525456

Afbeelding 4 Ligging van het onderzoeksgebied (omlijnd) op de Indicatieve Kaart van Archeologische Waardes van Hoogeveen en omgeving. Bron: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/Archis II, 24 oktober 2005.

Bijlage 1 Boorstaten

De afkortingen die in de tabel gebruikt worden:

FZ	zand	Zs2	zand, matig siltig	h1	zwak humeus
L	leem	Zs3	zand, sterk siltig	h2	matig humeus
Lz1	leem, zwak zandig	g1	zwak grindig	h3	sterk humeus
Lz3	leem, sterk zandig	g2	matig grindig		
Zs1	zand, zwak siltig	g3	sterk grindig		

boring 1						B.26
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>	
35	FZ		diffuus	donkergrijs	matig fijn zand	
150	FZ		geleidelijk	lichtgeelgrijs	zwak ijzerrijk, matig fijn zand	
180	Zs2		geleidelijk	bruingrijs		
200	Zs3			lichtgrijs	mogelijk iets lemig	
boring 2						B.27
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>	
50	FZ	h1	geleidelijk	donkergrijsbruin	opgebracht, matig grof zand	
120	Zs1	h3	scherp	donkergrijs	opgebracht	
152	Lz3		diffuus	lichtgrijsgeel		
160	Lz1			lichtgrijs		
boring 3						B.28
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>	
75	FZ	h1	scherp	donkergrijs	matig fijn zand	
120	FZ		geleidelijk	bruingeel	matig fijn zand	
135	FZ	g1	geleidelijk	bruingeel	matig fijn zand	
145	FZ		geleidelijk	lichtbruin	zeer fijn zand	
190	Lz3			lichtgrijs	keizand	
boring 4						B.29
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>	
55	FZ	h1	scherp	donkergrijs	matig fijn zand, zeer fijn zand	
66	Zs3	h3	scherp	zwartgrijs		
130	FZ	g1	geleidelijk	bruin	matig fijn zand	
160	FZ	g3	geleidelijk	bruingrijs	matig fijn zand	
190	FZ	g1		lichtgrijs	zeer grof zand	
boring 5						B.30
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>	
40	FZ	h1	scherp	donkergrijs	bouwvoor, mogelijk opgebracht, matig fijn zand	
70	FZ		scherp	bruin	mogelijk opgebracht, matig fijn zand	
140	Lz1	g1	geleidelijk	grijswit	zwak ijzerrijk	
200	Lz3	g1		lichtgrijs	matig ijzerrijk	
boring 6						B.31
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>	
70	Zs2	h2	geleidelijk	donkergrijs	bouwvoor	
125	FZ		scherp	bruin	mogelijk dekszand, zeer fijn zand	
160	Lz3	g1	geleidelijk	lichtgrijswit	keileem	
180	Lz3	g1		lichtgrijswit	keizand	

boring 7						B.32
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>	
75	Zs1	h1	scherp	grijs	iets puin	
85	FZ		diffuus	donkerbruin	homogeen, matig fijn zand	
120	FZ		geleidelijk	bruin	matig fijn zand	
160	Lz3	g2	geleidelijk	lichtgrijswit	keileem	
180	Lz3			lichtgrijswit	keizand	
boring 8						B.33
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>	
100	FZ		scherp	grijs	matig fijn zand	
110	Zs1	h2	scherp	donkergrijs	recent puin	
152	Lz3	h3	geleidelijk	donkergrijszwart	recent materiaal	
180	Zs3	g1		lichtgrijs		
boring 9						B.34
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>	
70	FZ	h1	geleidelijk	donkergrijsbruin	matig fijn zand, zeer fijn zand	
120	FZ	h1	scherp	bruingrijs	puin, zeer fijn zand	
150	Lz3	g2	geleidelijk	lichtgrijswit		
200	Lz1	g2		lichtgrijs		
boring 10						B.35
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>	
80	FZ	h1	geleidelijk	donkergrijs	verrommeld, matig fijn zand	
120	FZ		scherp	bruin	zeer fijn zand	
200	Lz3	g1		lichtgrijswit		
boring 11						B.37
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>	
70	FZ		geleidelijk	donkergrijs	verrommeld, matig fijn zand	
120	FZ		scherp	lichtgrijs	matig fijn zand	
170	Lz3	g1		lichtgrijswit		
boring 12						B.36
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>	
80	FZ		scherp	donkergrijs	verrommeld, matig fijn zand	
145	FZ	g2	scherp	donkerbruingrijs	zeer fijn zand	
170	Lz1	g2		lichtgrijswit		
boring 13						B.39
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>	
100	FZ	h1	geleidelijk	donkergrijs	zeer fijn zand	
140	FZ	g1	scherp	donkerbruin	zeer fijn zand	
200	Lz1	g2		lichtgrijswit	zwak ijzerrijk	
boring 14						B.40
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>	
85	FZ		geleidelijk	grijs	gevekt, verrommeld, zeer fijn zand	
125	FZ		scherp	bruin	zeer fijn zand	
175	Lz1			lichtgrijswit	zwak ijzerrijk	

boring 26					B.10
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>extra</i>	<i>grens</i>	<i>kleur</i>	<i>opmerkingen</i>
55	FZ		scherp	oranjebruin	opgebracht, mogelijk slootvulling, matig fijn zand
85	FZ	h1	scherp	donkergrijs	mogelijk slootvulling, matig fijn zand
100	FZ	g1	diffuus	bruingeel	mogelijk slootvulling, matig grof zand
190	FZ		scherp	lichtgrijs	mogelijk slootvulling, zeer grof zand
200	Zs2	h3	scherp	donkergrijs	mogelijk slootvulling
220	FZ			lichtgrijs	aardewerk Nieuwe Tijd op 210 cm, mogelijk slootvulling, zeer grof zand